Број 64. У Новом Саду у четвртак 22. марта (4 априла) 1912 Година XLVII.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију за све остале земље на четврт године 10 круна.

Напредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр За стране земље годишње 6 круна 50 потура

Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т. Чавића. — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008.

Комесар Цувај и оно друго.

Бан Хрватске и Славоније, Цувај, именован је за комесара Хрватске и Славоније. — Тако гласе извештаји са свију страна, а нема никога да их озбиљно демантује. „Народне Новине“ ћуте: „Пестер Лојд“, који иначе све зна, ћути, само „Нова Слободна Преса“ каже: — Та вест није још потврђена, али изгледа врло вероватна.

Она је и сувише вероватна. Та шта се и може друго очекивати под владом Куеновом, до ли највећи покори. У нашој српској народној црквеној автономији покор и ванредно стање, а на прагу — комесаријат. У Хрватској и Славонији — комесаријат. У Угарској се спрема у сабору највеће безакоње. Куенова влада дошла је сад по други пут са изричним програмом, да по сваку цену протури војену реформу, не презајући ни од чега. Ко зна шта се све може развити из тог покушаја. И у Аустрији је створио гроф Куен буру и бруку какве скоро није било, а створио ју је тиме, што је убацио питање о владаревој оставци. То је тај Куен, који је показао док је био бан Хрватске и Славоније, да не уме друкчије да влада, него крајњим насиљем. Кад је силазио са банске столице била је земља у пламену; незадовољство се показивало у отвореној буни.

Шта се могло с правом очекивати од Куена, кад је долазио за министра председника Угарске? Шта ли друго, него да ће имати само још шира поља за један рад, који ће и опет на свима пољима и свима тачкама да донесе несрећу. И заиста, после веома кратког времена показују се плодови Куеновог рада.

Зато се и не могу довољно осудити они, који су долазак Куена Хедерварија за министра-председника поздравили тиме, што су ушли с њим у савез, и наредили своме „великом историчару Станоју Станојевићу, да унесе у историју српског народа, како доласком Куена Хедерварија наступају бољи и сретнији дани.

Куен није био непознат. Његово бановање трајало је скоро две десетине година, а зна се, ко је у јутру био црнац, да ће то бити и после подне. Само су се нашли некоји српски и хрватски политичари, који су превртали очима и говорили: Та ваљда неће више. Ваљда није тек променио само длаку, него ће променити и ћуд. То су они, које је Куен умео да придобије, да му на почетку владе његове помогну. Да му помогну онда, када му је било најтеже. А доцније, када је засео у седло, он их је одгурн'о.

Такви политичари, који имају тако бистар поглед и не уму да виде ни три прста у будућност, не би требали и не би смели ни да помисле да воде политику, а још мање да дају правац у политици. Види се и иначе докле су дошли ти људи са политиком, када су напослетку ушли да помажу хрватску странку права, коју су до скора исто тако нападали, као Куена, па сад очекују од ње спас по Српство и српско-хрватски народ, као што су га очекивали од Куена.

Да је за Хрватску и Славонију већ именовано комесарство, то је једва сумњиво. Пита се само: када ће бити обнародовано и како ће изгледати. Док неки мисле, да ће се комесарство објавити тек кроз неколико дана и да неће ни бити саборских избора, дотле други држе, а то држи и „Нова Слободна Преса“, да ће се избори обавити и поред комесарства. А комесар Цувај имаће права да разјури нови сабор кад му је воља.

Разумемо комесарство! То је вануставно стање. Кад влада нема способности да управља земљом и неће да иде и остави место другима и способнијима, она онда згази на устав и именује комесарство. Али шта ће онда избори? Шта ће комесарство и сабор? Једно искључује друго потпуно. Комесарство је ванзаконо стање, сабор претпоставља законитост. Но под владавином Куена Хедерварија може се претпоставити и то, као што се може претпоставити сваштa.

Још ово мало времена што ће остати на свом месту Куенова влада, може да почини велика зла у целој монархији. Но поред свега тога, праву своју цел не може извршити Куенова влада, јер све што је до данас почињала, није извела. На почетку је говорила о општем гласању, па је после умукнула. Свечано је обећала, да ће оживотворити плаћања у готовом, па је одустала. Обећала је, да ће извести војену реформу згодним путем, без насиља, па ништа. Кочоперила се с резолуцијом, и како од ње неће одступити. Богме је одступила. Ко зна шта је све краљу обрицала и какве му је благодети представљала од комесарства у српској народној црквеној автономији и од комесарства у Хрватској и Славонији! Разуме се, да ће отуда бити само зло, а никакве благодети.

Тако су у Србији напредњаци једном све замрсили, и кад су начинили највећи покор, онда су подвикнули опозицији: — Е сад извол'те ви!

Куен је дошао да бајаги доведе у ред заплетена питања. А требаће многе године да бар донекле расплећу оно, што је он заплео, и оправе што је покварио. У та зла иде и Цувајево комесарство. Али је и то добро баш с тога гледишта, да буде што пре крај. Јер Куен не иде док сасвим не замути и док не доведе ствар, да већ не може горе бити. А бан-комесар Цувај није друго, него један цветак на Куеновом капуту. И кад Куен оде, однеће на свом капуту и тај цветак.

Кога слави „Србобран“?

(Наставак.)

Теорије странке права, то су теорије мађарске независне странке, преведене у хрватске прилике, исто разметање са звучним уставним фразама, иста тесногруда расна нестрпљивост, карактерише присталице Кошута и Франка. Држава која узима такве теорије за своје оснивање, заслуживала би мало симпатија и била би неодржива као и држава која се оснива на противничкој пансрпској теорији о којој сањају београдски политичари. Једина права основа за таку државу јесте признање апсолутне једнакости Хрвата и Срба и њиховог битног

ПОДЛИСТАК.

Букурешки мир 1812.

(Наставак).

Све то допринело је, да султан уговор, у оном делу гледе Србије, не хтеде одобрити. Ахмед-паша, који је био командант турске војске у Бугарској, био је у септембру смењен и као паша послан у Силистрију. Турска се бојала, да ће Наполеон после победе над Русијом, са Аустријом у заједници приступити деоби Турске, а ову евентуалност желела је да овом предусретљивошћу избегне. Тако српску недаћу изазваше или управо *омогућише два протусловна чина руског цара и турског султана*. Први је одобрењем уговора, други неодобрењем отворио врата новој пропасти. За чудо, да оба владара стајаху под притиском необичних околности. Да Александар I. уговор није одобрио, морао би рат с Турцима наставити и то баш у моменту, кад је велики рат с Наполеоном почињао. То пак није могао учинити. Наполеон је са собом повео 600.000 људи, а против ове војске била је и Русија немоћна. Избора зато није било и ради саме Србије није се могла Русија на два фронта борити. Султан је пак морао одобрење гледе Србије ускратити, јер се после рата бојао тако исто деобе Турске. Ради саме Србије пак то није смео допустити. *И он је имао пред собом питање ексистенције, као и Александар* I. У тој противности лежало је оно, што је за Србе тако кобно било. И једног и другог поступак био је утемељен у сили прилика, у којима су се онда Руси и Турци налазили. Дана 2. јула био је уговор ратификован и питање о правној ваљаности његовој са дневног реда скинуто. Што је остало, то је било само извршење.

Тек после ратификације у Букурешту сазнадоше Срби од Недобе за оно, што се је у уговору њих тицало. То је од прилике 5. или 6. јула било. Како се по себи разуме, одређења гледе Србаља изазвала су највеће негодовање и изненађење, које најпосле пређе у огорчење и очајање. Томе се нико није могао надати и на такав свр шетак, нико није био спремљен. Српски изасланици донеше у мају најбоље гласове из уста самог цара Александра I. Да ће Руси Србе тако на милост и немилост предати својим старим непријатељима, то није могао нико ни у сну сањати. Уз то још предаја градова, у којима су били српски војници, џебана и топови. И то све да предаду Срби, *који нису били побеђени, него који су Турке непрестано побеђивали и из земље истерали*. Ово жалење на Русе у толико је већма нашло израза, што је међу Србима мало њих било, који су могли појмити, у каквим су се приликама у исто време баш сами Руси налазили. И за њих је било питање ексистенције отворено. Али се то у Србији није знало. Овде се држало, да су Руси Србе без невоље забаталили, издали и напустили. Да и једни и други имађаху право, то се за момент није могло знати.

Карађорђе сазове зато обичну скупштину у половици јула у Тополу, да се договоре, шта ће се на очиглед оваке народне несреће радити и почињати. На скупштину дође цела влада са члановима великог суда, а осим ових мноштво других старешина и угледних људи. Ваљало је претходно заузети положај према уговору. Расправљало се, шта да се почиње и дошло се до уверења, да се уговор не узме на знање и да се одрече извршење истог, у колико се овај односи на Србију. Решено је затим, да се адмиралу Чичагову, који је у Букурешту био, пошље Јаков Ненадовић, да му све то приопшти и каже, да Срби уговор не могу извршити. Он ставља у процеп српску ексистенцију, а не даје се при најбољој вољи извести. *Градове Срби не могу предати Турцима, што су с овима изгубљене све тековине српског народа и што улазом у градове Турци постају господарима у земљи као и пре*. Са Турцима пак Срби сами не могу преговарати, јер је то ствар

јединства као двају нераздвојивих елемената у животу појединачног народа. Срећом, у југословенском свету све се више шири и расте ова идеја; и језично јединство које су израдили филолози и књижевници може се сматрати као срећан предзнак за остварење тога ширег јединства од којега зависи будућност расе. Што ће се један југословен радије називати Хрватом него Србином или Србином радије него Хрватом, то је ствар која се ни у којем случају не тичу државе или друштва. Шири југословенски патриотизам мора укључивати и прелазити смисао расне индивидуалности, јер југословенски патриотизам није ни на који начин несагласан са лојалном гордошћу на аустријско царско грађанство. Брутално тесногрудо уређење државе како је проповедају мађарски државници, жеља да претопе све противничке елементе и да силом наметну једну глупу једноличност типа мора се заменити са британским схватањем грађанства које ужива у стварању нових народа и у комбиновању бескрајне разноликости расе и типа са битним јединством, које соколи а не обесхрабрује индивидуалност.

Главне сметње триализму су непријатељство Мађара, и јер нема ни једног аустријског државника способна да изведе покрет до успеха. Чврст и активан савез између Беча и Загреба оборио би одупирање Мађара, који имају пуну шаку посла са јаком немађарском мањином и незадовољним и занемареним пролетаријатом. Преко четрдесет година Мађари су монополисали читаву политичку власт у Угарској и омели су сваки развитак у Хрватској, али данас они имају мало или ништа да излажу за то монополисање. Народности су огорчене и отуђене, али претопљене. Мађарофилска странка постала је виртуелна немогућност у данашњој Хрватској; у Угарској једини Јевреји триумфују, у политици, у штампи, у финансијама, у трговини. Луегерова увредљива поруга „Јудејомађара“ садржи доста истине; јер Угарска у опасности је да постане пре ционистичка него ли мађарска национална држава. Политика једне целе генерације завршила се банкротством унионизма у Хрватској. Нагодбу је кршила с времена на време угарска влада; финанцијални и трговачки односаји између две земље постали су неподношљиви за Хрватску; законити положај Ријеке је in suspenso. Данас угарско хрватска нагодба може се прогласити јаловом из два разлога. У једну руку, Мађари нису одржали своју трговачку дужност; у другу руку, сви таки трговачки послови, да буду успешни, морају почивати на заједничким интересима, а интереси Угарске и Хрватске диаметрални су у опречности.

Дакле данашњи положај нема солидних основа; ослањајући се као данас на сили, не на доброј вољи, може у извесном часу срушити се. То се подржава силом мађарске олигархије, која и не представља жеље и интересе мађарске расе, а још мање разнонародне угарске нације као целине, и потпором владаоца, који је пожњео само незахвалност за своју дивну лојалност како слову тако и духу тог дуалистичког система, који су створили његови саветници. Али је врло тешко и појмљиво да ће овај систем, који је данас, пошто је извршио нужну задаћу у развитку монархије, обеснажен и несавремен, преживити дуго до лазак новог владара.

Без имало умањивања сјајних услуга данашњега цара краља у политичком развитку његових земаља, слободно је закључити да једнако сјајни циљ чека његова наследника — рушење политичког и расног монополства у Угарској и успостављање слободних заједница између једнаких народа, везаних неразрешивим везама за централни престо и парламенат.

Била је усковидна мудрост аустријских државника што су отерали Хрвате у наручја њихових непријатеља у Пешти. Савез је био кратак и завршио се разочарањем; сада је дужност Беча да препречи Хрватима да у свом очајању још један пут апелирају на мађарску помоћ. Данас мађарски шовинизам чини немогућим тако решење; али ако Беч сувише узоклева, и пропусти психолошки моменат, може се појавити мађарски државник, који, почевши брзо са изборном и управном реформом, може учинити мир са немађарским народностима и привести практично балканску конфедерацију под водством Мађара, о чему је Лајош Кошут сањао када га је прогонство научило о лудости расне агресивности.

Несумњиво идеално решење лежи у правцу умереног облика тријализма, под ауспицијама Аустрије. У Бечу хришћанска социјална странка није несвесна задаћа која очекује Аустрију на Југу; али њезини крајњи клерикални испади несрећно су замрачили прави истински смисао аустријског империјалног патриотизма и bluff генија њезина оснивача, дра Луегера, на жалост нестало је између редова заваћене странке. С друге стране, опажа се јачање државног осећаја међу немачким либералима у Аустрији, који су се задовољавали много година да гледају своју домовину само као ниже подражавање Немачке и који су са својим нападачким држањем према свима другим расама монархије учинили много да зауставе рашћење аустријског патриотског осећања. Трокутна борба између Беча и Пеште и Загреба показаће неизбеживо у току врло кратког времена нови развој. Можда кључ целе ситуације лежи у томе да су две покрајине Босна и Херцеговина коначно припојене, а да се није учинио никакав аражман у погледу будућег положаја и држављанства. Кад тад мора избити конфликат између Аустрије и Угарске ради њихова поседања. Циљ грофа Андрашија с окупацијом Босне године 1878. био је да припречи, из уских интереса мађарских, стварање националне српске државе. Али стварно његова акција посејала је семе хрватско српске државе, много опасније по Угарску, него што би била чисто српска држава. Анексија увећа тежње хрватско-српског јединства у границе практичне политике пренашајући средиште гравитације између Јужних Словена од Срба Хрватима, од Београда Загребу. Зато Загреб мора тежити више и више да постане средиште јужнословенског живота; његова култура већ је у велико претежнија од оне у Београду, и напуштање политичке повучености био би сигнал за нови национални препород.

— Свршиће се. —

Политички преглед.

Угарски сабор.

Угарски сабор је јуче прекинуо своје седнице због ускршњих празника. Ускршњи одмор трајаће до 30. марта (12. априла). После тог одмора, како владини листови јављају, покушаће влада, да се продужи расправа о војним предлозима. После три дана сабор ће опет обуставити седнице, јер се 2 (15.) априла састају *делегације*, да изгласају нов привремени заједнички прорачун на три до четири месеца. После делегација ће се свакако одлучити и судбина Куенове владе и сви су изгледи, да ће још у току месеца априла Куен завршити своју неславну владавину.

Промене у управи Босне и Херцеговине.

Будимпештански листови добивају извештај из Беча, да ће се барон Бенко, цивилни адлатус у Босни и Херцеговини, ускоро повући у мир. Барон Бенко се већ раније одлучио на тај корак, али га, по бечким гласовима, засада не пуштају, те ће остати у звању све док се не спроведе реформа управе у Босни и Херцеговини. После умировљења барона Бенка место цивилног адлатуса неће се више попуњавати. На тај бечки глас надовезују будимпештански листови, да ће заједно са бароном Бенком повући се у мир и Макс Ђурковић, економски одељни предстојник босанско херцеговачке владе, Едмунд Хоровиц, одељни предстојник у заједничком министарству финансија, барон Карло Питнер, шеф управног оделења и др. Ал. Фајхтингер, шеф финансијског оделења у босанско-херцеговачкој влади. Разлог њихову одступању би био, по тим гласовима, што су им већ досадили нападаји и од стране Аустријанаца и од стране Мађара, да раде у корист једних, односно других. Но био разлог одступању њихову ма шта, наша браћа у Босни и Херцеговини извесно неће зажалити ни за једним.

Избори у Србији.

У Прахову, код Неготина, дошло је до оштрог сукоба између посланичког кандидата Петра Мишића и сељака. Кад је Петар Мишић напао странку старијих радикала, којој је и сам припадао доскора, један му је од присутних довикнуо: Лажеш! Мишић му је због тога опалио шамар. Сељаци скочише у помоћ нападнутоме. Један од тих ударио је Мишића столицом, а Мишић је онда пуцао из револвера и тројицу ранио. Због тога је ухапшен. Петар Мишић је био један од главних завереника 1903. год. Њему се приписује највећа заслуга, што је завера успела, односно, што су убијени краљ Александар и краљица Драга. Мишић се обратио краљу Петру за заштиту. Види се пак, да он није за политичара, него за војника, па је требао то и остати. Изборна борба тече жестоко, а у свима

немогућности. Кад год су Срби с њима преговарали, нису се споразумели. Увек су захтевали, да Срби први оружје баце. То ће и сад чинити а то Срби не могу допустити. У осталом предајом градова отпада и преговарање, *јер ко добије власт у рукама, томе је ретко до помирења.* Кад пак Руси из земље оду, онда је по готову све у турским рукама.

Овоме на супрот *вољни су Срби Турску признати господаром у земљи и давати јој данак оцеком.* То ће учинити без приговора и то су били увек приправни. Срби моле зато Русију, да у овом погледу учињене погодбе преиначи. Стом молбом спајају и другу, да им се пошље муниције за даљу борбу и да се руска војска из земље не повлачи, догод се стање с Турцима не разбистри и односаји у горњем смислу не уреде.

То је било становиште у Тополи после ратификиције уговора. Јаков Ненадовић оде усљед тога у Букурешт, да у име Србије поднесе протест, да тражи преинаку уговора и јави да Срби такав уговор неће а и не могу да изврше. Али, Чичагов, како се по себи разуме, с протестом није могао ништа почињати, нити стање мењати. Па ни Александар I. није могао опозивати уговор, који је он одобрио. Истина да султан онај део, који се на Србе односио, није одобрио, али та околност није ишла у прилог Србаља, па се на исту нису могли позивати. Мењати се није могло ништа. Ипак учини се Чичагову за уместно, *да Србе умири показом на боља времена.* Због тога одреди конте Марка Ивелића да иде у Србију и тамо Србима отворено све каже што је их је могло умирити Кад ови чују у каквим су се приликама Руси у Букурешту налазили и каквима се сада налазиле, они ће се умирити и Русима опет повратити. Срби би требали уговор да приме и да отпочну преговоре с Турцима. Тако би се могло добити времена, а од овог би зависило много што-шта.

Ивелић и Јаков вратише се зато у Србију да Карађорђу ствар предоче и код овог пораде да своје планове подчини новим приликама. Ивелићу пође заиста за руком да Карађорђа увери, да Руси нису онолико криви, колико се у земљи држи и да се уговор може само стрпљењем и одуговлачењем с успехом преиначити. Само треба времена и опрезности. Карађорђе попусти заиста од своје срдбе и сазове велику народну скупштину на *дан 15. августа 1812. на саму Велику Госпојину на Калипољу* код манастира Вравешнице у Руднику, задужбини Радића Поступовића из год. 1431. великог челника деспота Ђорђа Бранковића, око 10 километара јужно од манастира Вољавче, у коме је правитељствујући савет први пут свој рад отпочео.

(Наставиће се.)

странкама примећује се распадање. Главни страначки одбори непрестано избацују отпаднике. Све се то измешало и ускомешало.

Догађаји у Црној Гори.

„Цетињски Вјесник“ доноси чланак, у коме утврђује, да се Италија још јаче прељубила тројном савезу, а због тога напада Енглеску и Француску. Види се, да се за талијанског краља није удала само црногорска принцеза, него и сва Црна Гора. — Руски посланик Арсењев вратио се из Петрограда на Цетиње, где га је краљ Никола примио у аудијенцију. — Каљ Никола, краљица Милена и кћери им Вјера и Ксенија отпутовали су на Ријеку (црногорску). — Бугарски краљ одликовао је Милоша Живковића, шефа црногорског пресбироа орденом за грађанске заслуге. Бечка благослов се излива. — Београдска „Политика“ осудила је, што на свечаност производства нових црногорских официра није било позвато руско посланство, али је позван био и присуствовао аустроугарски посланик Гизл. „Цетински Вјесник“ покушава, да то оправда, али јасно је, да Црна Гора плива у бечким водама. — „Цетињски Вјесник“ побија пронесену вест, да је изабрати призренски митрополит Дожић био аустријски кандидат и да је Аустрија за његов избор платила патријашији 80 хиљада круна.

Талијанско-турски рат.

На бојишту је дошло до мањих окршаја код Ајнзаре и Тобрука. Код Ајнзаре су Арапи ноћу припуцали на талијанска утврђења, а када су Талијани испалили неколико топова, Арапи узмакоше. Код Тобрука пак узнемирују турске и арапске чете Талијане при подизању утврђења. Прекјуче их је талијанско топништво разјурило и том су приликом турске и арапске чете претрпеле знатне губитке. — Из Триполиса оповргавају вест, да су Турци код Занзура уништили два талијанска ваздушна брода. Оба ваздушна брода вратила се неповређена у Триполис. Талијански официри са ваздушних бродова начинили су тачан нацрт турских табора код Занзура и Зуаре. На Зуару су бацили две бомбе. — Из Кајира јављају, да су Мисирци, њих 2 хиљаде на броју, који су служили у суданској војсци, са оружјем прешли у Триполитанију и придружили се арапским четама. Међу Мисирцима има доста и официра. — Турска влада сазнаје из Рима, да Италија чини велике пред спреме за продирање у Триполитанији. Продирање ће отпочети после ускршњих празника. — Турски лист „Танин“ јавља, да је талијанско убојно бродовље развило врло живу акцију на Јегејском Мору. Држи се, да ће Талијани посести које турско острво у том мору, које ће послужити за основу те акције им. Главна им је сврха, да прекину сваку везу између Турске и Триполиса.

Вести из места и са стране.

Браниковачки шеретлук.

Они око „Браника“ намећу се за браниоца Српске Банке у Загребу, иако они у Загребу веле: Само ме ти, куме, немој хвалити! Ту су прилику употребили, да се очешу о радикале и Косту Леру због предлога, да друштво „Натошевић“ осим одобрених 25 круна одреди још К 221·48 за сиромашне српске школе у будимској епархији. Што се ђапају они око „Браника“, кад су тај предлог прихватили сви присутни деоничари. Коста Лера је био уверења, да учитељско друштво „Натошевић“ треба да приложи за школе у будимској епархији већу своту, а коме није било право, требао је да устане против његовог предлога. Да није браниковачком пакоенику криво, што је тај предлог поднео Коста Лера, а не један од браниковачко-подрепашких вождова? Ако је пак писцу те шеретске белешке криво, што је један део његове чисте добити отишао на сиромашне српске школе, нека се јави, па ће се на идућој скупштини међу деоничарима скупити толико, да тај „родољуб“ ништа не изгуби. Баш су фино друство „дични“ браниковци и подрепаши. Речник њихових грдњи најбољи је доказ, колико су „отмени“. Ми им на томе не завидимо!

Читуља.

Из Берана јављају, да је умр'о Данило Радуловић, архимандрит манастира Ђурђевих Стубова код Новога Пазара. Пореклом је Црногорац. У Ђурђеве Стубове дошао је из Високих Дечана. Путовао је по Русији, да купи добровољне прилоге. У Ђурђевим Стубовима провео је 16 година. Он је тај манастир лепо подигао и умножио му иметак. Оставио је 5000 гроша (840 круна) за школску зграду код Ђурђевих Стубова, а 17.000 гроша (2850 круна) у цели, које одреди народно представништво. Вјечнаја му памјат!

Бура.

Ноћу између уторника и среде беснела је у Новом Саду, а нарочито у околини страховита бура. У самој вароши олујина није начинила веће штете. Када се ветар нешто стишао, почео је вејати снег и у честим пахуљицама вејао до' синоћ. У околини Новог Сада бура је била много жешћа. Из корена је почупала снажно дрвеће, а уз железничке пруге оборила је врло многе телеграфске и телефонске мотке и покидала жице. Брзојавна и телефонска веза између Новог Сада и околине прекинута је. Железнички возови стижу са великим закашњењем, а на железничкој прузи Нови Сад — Стари Бечеј и Нови Сад — Тител био је јуче по подне прекинут саобраћај, јер су око Гвоздене Капије и Клисе оборене телеграфске и телефонске мотке препречиле пут возовима. — О јакој бури и хладноћи стижу гласови и из других крајева. У Приморју је морао бити прекинут бродарски саобраћај. Веће несреће није било. У Стоном Београду је вихор поскидао кровове са кућа и порушио многе димњаке. Исто тако и у Весприму. Код Печуја се изврнуо теретни железнички воз, те су искрхана кола закрчила железничку пругу, услед чега је прекинут саобраћај. Код Сентеша се Тиса излила из корита. Тако је и у другим крајевима било буре, а хладна киша лије још увек.

Распутин у прогонству.

У последње време много се говорило о руском калуђеру Распутину не само у новинама, него и у руском сабору. Он је имао велики уплив и на руском двору, али ових дана протеран је у Сибирију, где ће бити затворен у једном манастиру. Руски листови били су плењени, кад су нападали Распутина. Пре њега послати су у Сибирију владика Јермоген и калуђер Илиодор. Распутин је успео да царицу увери, да ће само његове молитве моћи да сачувају живот царев и престолонаследников. Дворјани су помагали Распутина у његовом варању. Министар-председник Коковчев успео је да увери цара о томе, да је Распутин варалица. Пошто је владика Јермоген због Распутина прогоњен у Сибирију, надају се, да ће бити враћен.

Иностранi ђаци у Немачкој.

Немачка свеучилишта имала су ове зиме 4952 слушаоца из иностранства, и то 4406 из Европе, 338 из Америке, 175 из Азије, 28 из Африке и 5 из Аустралије. Европљани су овако подељени: из Русије 2199, Аустроугарске 843, Швајцарске 341, Бугарске 153, Енглеске 159, Румуније 166, Грчке 99, Србије 94, Луксенбурга 54, Турске 60, Холандије 50, Француске 48, Италије 41, Шведске и Норвешке 39, Шпањолске 36, Белгије 20, Данске 7, Португалије 5 и Црне Горе 2.

Луда људождер.

У Верзељу је луда Карон нападао децу, јер је жељан био да се напије дечје крви и наједе дечјег меса. Прошле недеље напао је једну 7-годишњу девојчицу, која наже бегати, али на своју несрећу је побегла у подрум. Луда је потрчао за њом у подрум, затворио врата и удавио је. Суседи су чули дреку, али док су је нашли, било је касно. Карон се тада хвалио, да је нашао добар залогај. Из детињег бута исекао је добро парче меса и појео. Људождера су одвели у лудницу.

Смрт најхрабрије Францускиње.

У Тулузу је ових дана умрла једна жена, коју су савременици због њене храбрости у баладама и песмама овековечили. Она је 1858. године као 18. годишња кћи француског конзула М. Евељара живела у арапској вароши Једаху. Једног дана побунише се урођеници, а једна арапска чета нападне дом француског конзула, и пред очима 18-годишње им кћери убише конзула и жену му. Али храбра девојка није изгубила присуство духа. Окупила је око себе домаћу чељад и хришћане, који су становали у суседству, па је са дружином јуначки бранила конзулат. Већ су попадали сви њени суборци, њих 22, а девојка је хтела да изврши самоубијство. У том тренутку стигли су енглески морнари и растерали Арапе. Јуначка девојка после тога врати се у Француску, где је приказана цару Наполеону III., који је пољубио у чело и назвао је најхрабријом Францускињом. Народ ју је славио и учинио велики поклон. После тога удала се за драгомана Емерата; који је преболео задобивене озледе. Њен је син сада конзул у Папралу (Грчка)

Железница преко Сахаре.

Једно француско друштво проучава питање о градњи железнице преко пустиње Сахаре. Та би железница полазила са алгирско-мароканске границе, па би ишла преко Адерара и висоравна Туат до оаза Тидикалтштулеф. Одатле би ишла између планина Анет и Мурдир-Алагир, те на јужном крају ове планине разделила би се у два крака. Западни крак би ишао преко долине Тилемзи до језера Гао или до реке Нигера код Тимбукту, а источни крак преко Агодела или Синдера до језера Чадског. Цела пруга била би 3500—4000 километара дуга.

Кратке вести.

— Из затвора у Слатини (Славонија) побегао је др. Фрида, адвокат, који је преварио своје клијенте У Бечу је пак ухапшена његова жена.

— У Браганци (Португалија) напали су грађани, нарочито жене и девојке тамошње ђаке бодежима. Војска их је растерала. У тој битци погинуло је 5, а рањено 28 особа.

— У бачком селу Торжи страјкују кнез, поткнез и сви заклетници, јер им је плата сувише мала, установљена још за доба Марије Терезије, кад је то село насељено.

— Краљ Петар предузеће овог лета пут по Србији, а затим ће у месецу јунију отићи у Рибарску Бању.

— Из Скопља јављају, да су сви официри скопљанског гарнизона добили упутство, да буду приправни и да се не смеју никуда да удале.

— За редовног професора универзитета у Београду постављен је др. Иван Арновљевић.

— Коло Српских Сестара у Београду одлучило је да ове године о Ђурђев дану продаје ђурђевков цвет у корист својих цели.

— Чист приход српског бродарског друштва у 1911. године изнео 205.468 динара. Друштвени иметак износи око 7 милијона динара.

— Др. Чушинг, лечник у Америци, извадио је делове мозга једног умрлог детета и пренео у мозак једног болесника, коме је извадио мозак и оперирао. Кажу, да је потпуно успео!

— Досада већ 1,200.000 радника нема рада због угљарског штрајка у Енглеској, који су укупно на заради изгубили 300 милијона круна. Угљарски радници полако ступају у рад.

— Крилатић Хамел прелетео је пут од Лондона до Париза, који је два пут прекинуо. Из Лондона је пошао у 9 сати и 35 минута пре подне, а стигао је у Париз у 6 сати у вече.

— У Кечкемету се осетио ономад слабији земљотрес. Становништво је уплашено.

— Испитивало се, да је лажно коптанско евангелије, које је амерички милијардер Морган купио за 2 милијона круна.

Брзојави „Застави“.

Стигли 22. марта.

Угарски сабор.

Будимпешта. Против владе говорио Јул. Ковач. Министар-председник Куен изјављује, да је краљево ручно писмо потписао по својој дужности. Војена и изборна реформа не могу се спојити. Краљево ручно писмо одговара уставним прописима. Осуђује опструкцију, која спречава саборски рад. *Због тога ће се поново морати да апелира на народ.* Извештаји листова о његовој аудијенцији не тиче га се. Он не може утицати на фантазију тих листова. Његова је савест мирна, јер је учинио за краља и отаџбину све. После тога је већина одбила Кошутов предлог, а краљево ручно писмо узето на знање. Идућа седница биће 12. априла о. г. по нов. кал. са дневним редом: војена реформа. Гроф Бањањи интерпелише због хрватских прилика. Нада се, да ће избори у Хрватској и Славонији бити расписани. Тражи од министра-председника објашњења гледе тамошњих прилика. Општа је жеља, да су у Хрватској и Славонији уређене уставне прилике. Истина је, да се тамо погоршали односаји гледе уније, али се нагодба мора поштовати, и док се странке у Хрватској

и Славонији не огреше о нагодбу, не смеју се употребити ванредне мере, али ако се повреди нагодба, мора се строго поступити. Српство у Хрватској и Славонији прогања се, а досадашњи банови помагали су тријалистичке намере. Иста се политика води у Босни, где је хрватски елеменат у мањини, а цела је управа у хрватским рукама. У Бечу помажу тријализам. То треба спречити у интересу Угарске и династије. Куен није одговорио на ову интерпелацију.

Краљево путовање.

Беч. Краљ је одложио свој пут у Валсе. Ако време попусти путовање у суботу.

Билински у Будимпешти.

Будимпешта. Заједнички министар финансија Билински конферисао са Куеном и Лукачем гледе босанских железница.

Комесаријат у Хрватској и Славонији.

Будимпешта. „Будапешти Хирлап" одржава своју вест о комесаријату у Хрватској и Славонији.

Преметачине у Херцеговини.

Мостар. По целој Херцеговини врше се преметачине. Власти траже оружје. (У страха су велике очи!)

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Недељни вашарски извештај

Јовичића, Акимовића и Друга, Беч, Св. Марко.

Свињски вашар 2. априла.

Дотерано 11.897 комада пољске и 4440 комада мађарске пасмине, свега 16.337 комада. Вашар био лабав. Цене су биле: прима свиње 133 136, средње 128—132, лаке 116—126, сремске 122—132, старе 124—130, пољске 92—124 потуре по кили живе ваге без потрошарине.

Марвени вашар 1. априла.

Дотерано 2829 ком. угојених волова и са паше и 350 ком. бикова и крава. Вашар био лабавији. Цене: прима швајцарски 108—114, 116—122, средњи 94—106, прима мађарски 94—98—103, средњи 84—92, лошији 76—86, бикови 74, 92—96 краве 48—68 круна по 100 кила живе ваге без потрошарине.

ВЕЖБЕНИКА

вешта српском и немачком језику са лепим рукописом тражимо који би могао 1. априла место заузети.

Рефлектанти који знају мађарски имају првенство. Понуде са захтевом плате под знаком „Марљив" ваља упутити на администрацију овога листа. 478 2—3

АКВИЗИТЕР

за посмртно оделење у једном осигуравајућем друштву првога реда, **ТРАЖИ СЕ** са фикс платом. **Особа** која је тој струци вична, нека упути своју понуду са ознаком сталног занимања на администрацију „Заставе". 479 2—3

За своју
МАНУФАКТУРНУ, КРАТКЕ РОБЕ И ПАМУКА
ТРГОВИНУ
потребујем **3 МЛАЂА ПОМОЋНИКА**
Само добри продавци нека поднесу своје понуде уз ознаку ПЛАТЕ мануфактурној трговини:
494 1—5 **САВЕ ТУБИЋА, у Шиду.**

ПРОДАЈЕМ КУЋУ
У РУМИ

иста се налази у железничкој улици број 24. одма до кот. суда, на врло живом месту, а за сваки посао згодна. За услове обратити треба власнику **МИЛАНУ ЂУРИШИЋУ** к ојачу, у Руми.
495 1—3

СРПСКА БАНКА У ЗАГРЕБУ.

Од 1. априла ов. год. почевши исплаћиваће Српска Банка у Загребу **дивиденду** за год. 1911.
по **14** круна за купон **бр. 4.** (за год. 1911.) од акција јединица,
по **70** круна за купон **бр. 4.** (за год. 1911.) од акција петица,
по **7** круна за купон **бр. 4.** (за год. 1911.) од акција поћовица.

Загреб, 13. (26.) марта 1912.

470 2—2 **Управа Српске Банке.**

BENZ

АУТОМОБИЛА

Кола за путовање.
Кола за варош.
Кола за обичан посао.
Кола за терет.
Моторних кола.
Моторних омнибуса.

МОТОРА

за гас, бензин, бензол, сирови олај (Diesel) и за петролеум.
Гасусишућих постаја за антрацит за мрки угаљ-бригет, дрвени угаљ и торф.
Покретајућих се мотора за пољопривредне сврхе и за покретање машина за зидање, за циркуларне тестере и кинематографе и т. д. Кола за осветљење, за промењивање Дизел мотора за лађе.

БЕНЗ, МАЂАРСКА АУТОМОБИЛНА И МОТОРНА ФАБРИКА
Д. Д

388 3-3 **BUDAPEST, VII. Ilka-utcza 31.**

За обадва оделења траже се окружни заступници.

Електрична штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.